

Tingsrätts åtgärd att endast kalla den ena av två parter till ett sammanträde i ett ärende

Initiativet

Vid handläggningen av ett klagomålsärende (dnr 3570-2004) uppmärksammades att Jönköpings tingsrätt till ett sammanträde i ett ärende endast kallat klaganden och inte dennes motpart.

Jag beslutade att ta upp saken till utredning i ett särskilt ärende.

Utredning

En skrivelse från tingsrätten den 5 maj 2004 och ett protokoll fört vid sammanträde den 10 juni 2004 i ärende Ä 794-04 granskades.

Av handlingarna framgick att ärendet avsåg överklagande av en kronofogdemyndighets beslut om verkställighet av en tredskodom. Klaganden var en enskild person och motparten var ett aktiebolag. Skrivelsen den 5 maj 2004, som var ställd till klaganden, hade följande innehåll. ”Tingsrätten har på Er begäran kallat till ett sammanträde i ärendet den 10 juni 2004. Ni har nu framfört att motparterna skall kallas till sammanträdet. Syftet med att på parts begäran hålla muntligt sammanträde enligt 14 § lagen (1996:242) om domstolsärenden, är att parten skall beredas möjlighet att inför en domare få framlägga sin sak muntligen. Det är således inte fråga om en rättegång i egentlig mening, varför det inte föreligger behov av att kalla motparten till sammanträdet.”

Av protokollet från sammanträdet framgick att ordföranden inledningsvis hade redogjort för vad som förevarit i ärendet, att viss diskussion i fråga om jäv sedan ägt rum, att klaganden därefter redogjorde för grunden för sin talan samt att sammanträdet avslutades med ett tillkännagivande av att beslut i ärendet skulle meddelas inom en månad.

Ärendet remitterades till tingsrätten för upplysningar och yttrande om anledningen till att motparten inte kallades till sammanträdet den 10 juni 2004.

Tingsrätten (lagmannen AA) kom in med ett remissvar jämte ett yttrande från rådmannen BB.

BB upplyste inledningsvis att det på samma rotel tidigare hade handlagts ett ärende mellan samma parter och att beslut i det ärendet hade meddelats den 3 april 2003. Beslutet bifogades yttrandet, men har här utelämnats. **BB** uppgav därutöver följande.

Bakgrunden till det tidigare ärendet var densamma som i det nu aktuella. Till grund för ansökan om verkställighet åberopade A.F. AB samma tredskodom från Eksjö tingsrätt den 2 september 1997 som i nu aktuellt ärende. CC överklagade kronofogdemyndighetens beslut den 11 december 2002 att lämna hans invändning om preskription utan bifall. – CC begärde att tingsrätten skulle hålla sammanträde inför ärendets avgörande. Till sammanträdet, som hölls den 20 mars 2003, kallades CC och motparten, A.F. AB. Vid sammanträdet avhandlades CC:s preskriptionsinvändning, vilken utgick ifrån att borgenärens fordran inte stödde sig på ett löpande skuldebrev, varför preskriptionstiden för fordran endast var tre år. A.F. AB bemötte hans påståenden. I tingsrättens beslut den 3 april 2003 lämnades överklagandet utan bifall, varvid tingsrätten konstaterade att fordran stödde sig på ett löpande skuldebrev med en tioårig preskriptionstid.

När det nu aktuella ärendet, Ä 794-04, anhängiggjordes genom CC:s överklagande av kronofogdemyndighetens beslut den 31 mars 2004 att lämna hans invändning mot verkställighet utan bifall, anförde han som skäl att borgenären inte hade företett låneförbindelsen i original samt att fordran var preskriberad eftersom preskriptionstiden för tredskodomar är tre år.

Enligt kronofogdemyndighetens beslut i anledning av CC:s invändning mot verkställighet, anmärktes att sökanden hade till kronofogdemyndigheten ingivit den aktuella låneförbindelsen i original.

I sitt överklagande anförde CC dels att A.F. AB:s fordran inte grundades på ett giltigt skuldebrev, dels att fordran i vart fall var preskriberad. I ärendet kallade tingsrätten, på CC:s begäran, till sammanträde. I svar på tingsrättens kallelse till sammanträde framförde CC begäran om att motparten skulle kallas till sammanträdet.

Tingsrätten gjorde då den bedömningen att motpartens närvaro vid sammanträdet var uppenbart onödig, eftersom bolaget hade varit närvarande vid det tidigare sammanträdet och då bemött CC:s invändning om preskription. Vidare framgick det av kronofogdemyndighetens yttrande att A.F. AB hade företett skuldebrev i original i samband med ansökan om verkställighet. Med hänsyn härtill beslutade tingsrätten att begränsa sammanträdet, jämlikt 13 § tredje stycket lagen (1996:242) om domstolsärenden, till att bereda CC tillfälle att framföra sin sak muntligen inför tingsrätten. CC underrättades också skriftligen om tingsrättens beslut att inte kalla motparten till sammanträdet. Förhållandet har dock, genom förbiseende, ej kommit att antecknas i protokollet från sammanträdet.

AA anförde följande.

På särskild begäran av CC har rätten jämlikt 14 § lagen (1996:242) om domstolsärenden beslutat hålla sammanträde. Rätten skall därvid jämlikt 18 § samma lag till sammanträde kalla den som är part. Något undantag i nämnda 18 § som medger att i förevarande fall inte kalla motparten A.F. AB föreskrivs i och för sig inte.

Rådmannen **BB** har ovan redogjort för rättens överväganden att inte kalla motparten till sammanträdet. Motpartens inställning i målet var för rätten känd. Sammanträdet hölls enbart för att ge CC möjlighet att framföra sin sak muntligen. Rådmannen **BB** bedömde därefter att ett tillräckligt gott underlag för rättens beslut förelåg. Under rådande förhållanden delar tingsrätten rådmannen **BB**'s bedömning att begränsningsregeln i 13 § 3 stycket nämnda lag var tillämplig. Något krav att kalla motparten förelåg därmed inte, eftersom dennes närvaro var obehövlig.

Bedömning

Enligt 13 § första stycket lagen om domstolsärenden (ärendelagen) är förfarandet hos domstolen skriftligt. I förfarandet bör det emellertid enligt andra stycket ingå sammanträde när detta kan antas vara till fördel för utredningen eller främja ett snabbt avgörande av ärendet. Domstolen kan, enligt tredje stycket i bestämmelsen, begränsa ett sammanträde till att utreda parternas ståndpunkter i ärendet, till att ta upp muntlig bevisning eller på det sätt som annars är lämpligt.

Av 14 § ärendelagen framgår att domstolen skall hålla sammanträde om det begärs av en enskild part. Sammanträde behöver dock inte hållas om ärendet inte skall prövas i sak, om avgörandet inte går parten emot eller om ett sammanträde på grund av någon annan särskild omständighet inte behövs. I 18 § ärendelagen föreskrivs att domstolen till ett sammanträde skall kalla den som är part. En förvaltningsmyndighet som är motpart enligt 11 § behöver dock inte kallas annat än om domstolen finner att myndighetens närvaro behövs för utredningen i ärendet. Myndigheten skall dock alltid underrättas om sammanträdet. Huvudregeln är således att samtliga parter i ärendet skall kallas till ett sammanträde. Endast i de ärenden där en förvaltningsmyndighet i enlighet med 11 § ärendelagen är motpart kan avsteg göras från den regeln. Enligt 18 kap. 1 § andra stycket utsökningsbalken skall kronofogdemyndigheten vid överklagande i utsökningsmål dock inte vara part i domstolen.

Tingsrätten har efter begäran av klaganden beslutat att hålla sammanträde. I ärendet var klagandens motpart ett bolag. Som tingsrätten också konstaterat var således den regel som medger undantag från skyldigheten att kalla motparten inte tillämplig i det nu aktuella ärendet.

Tingsrätten har i stället anfört att den med stöd av 13 § tredje stycket ärendelagen begränsade sammanträdet till att bereda klaganden tillfälle att framföra sin sak muntligen inför tingsrätten. Anledningen därtill var enligt tingsrätten bl.a. att bolaget varit närvarande vid det sammanträde som hölls i ett tidigare ärende mellan samma parter rörande samma exekutionstitel och att dess närvaro därför var ”uppenbart onödig”.

Innebörden av bestämmelserna i 13 § andra och tredje styckena ärendelagen är att ett sammanträde normalt skall avse ett ärende i hela dess vidd, men att domstolen kan bestämma lämpliga begränsningar. Ett sammanträde kan således begränsas till att endast gälla ett klarläggande av parternas yrkanden och invändningar eller till att ge parterna tillfälle att lägga fram viss bevisning. Det är däremot inte möjligt att begränsa ett sammanträde på så sätt att endast en av flera parter kallas att inställa sig vid domstolen. En sådan ordning skulle stå i strid med den grundläggande likställighetsprincip som måste prägla handläggningen av ett ärende i vilket ett motpartsförhållande råder. Det framgår också av förarbetena till ärendelagen att med ”sammanträde” avses endast sådana fall i vilka domstolen skall bereda företrädare för samtliga parter tillfälle att delta (prop. 1995/96:115 s. 156).

Möjligheten att enligt 13 § tredje stycket ärendelagen begränsa ett sammanträde på visst sätt innebär således inte att undantag kan göras från huvudregeln i 18 § ärendelagen att domstolen till ett sammanträde skall kalla den som är part. Det finns inte heller i övrigt något lagstöd för att underlåta att kalla motparten till sammanträde i ett ärende som det här är fråga om. En annan sak är att ett ärende enligt 20 § ärendelagen i vissa fall kan handläggas och avgöras även om part som delgetts kallelse uteblivit från ett sammanträde.

Med den kritik som ligger i det ovan anförda avslutar jag ärendet.